

POPULUS BALSAMIFERA EN MONILIFERA

door

G. HOUTZAGERS

Nog een enkele opmerking naar aanleiding van de vraag van den heer Springer in het Januari-nummer.

Het is inderdaad juist dat — zooals de heer Springer schrijft — in de Nomenclatuur volgens de Weener regels, de *oudste* naam, de wettige en officieele naam is, waaraan men zich internationaal heeft te houden.

En juist *hierom* meen ik dat Rehder bij de benaming van deze soorten in zijn Manual van 1927 het *niet* bij het rechte eind heeft.

Wat toch is het geval?

In 1737 beschreef Linnaeus in zijn werk „Hortus Cliffortianus” een populier „met hartvormige, gekartelde bladen „die zich onderscheidt van onzen *P. nigra* doordat de tanden „grooter zijn, afgestompt, de bladen met balsem gezalfd, tusschen de knopschubben een zeer vloeibaren balsem in groote „hoeveelheid afscheidend”.

En in „Species Plantarum” van 1753 beschrijft hij den *P. balsamifera* als een boom „met eenigszins hartvormige „bladeren, langwerpig” en verwijst daarbij naar de hierboven genoemde, in 1737 door hem beschreven, soort.

In deze diagnose wordt dus evenmin als in 1737 gesproken over de ronde bladsteelen. Dit is de reden waarom Rehder meent dat Linnaeus hier onzen *Populus monilifera* Ait. heeft voorgehad en deze soort dus den naam geeft van *P. balsamifera* L. De balsempopulier is door Miller later zóó beschreven dat hier uit de beschrijving geen twijfel kon overblijven welke soort door hem was bedoeld. Miller noemde hem *P. tacamahaca*. Vandaar dat Rehder zegt: „voor den balsempopulier is dus *tacamahaca* de oudste naam „met duidelijke omschrijving, dus deze soort moet volgens „de Weener code heeten *P. tacamahaca* Mill.”

Dit lijkt op het eerste gezicht juist. Echter er komt wat bij. In zijn „Species Plantarum” van 1753 geeft Linnaeus onder de diagnose van iedere soort verschillende synoniemen, die ik beschouw als kenmerken door anderen aangegeven van soorten die hij beschouwt als identiek met de door hem beschreven soort. Eén daarvan luidt als volgt:

Populus foliis cordatis, crenatis, basi nudis, petiolis terebintibus, d.w.z. een populier met hartvormige bladeren met ge-

kartelde rand, aan den voet naakt (waarschijnlijk bedoeld zonder kliertjes of wimpers?) *met ronde bladsteelen*.

Dus de reeds in 1737 door hem beschreven soort, die in 1753 den naam krijgt van *P. balsamifera*, is z.i. dezelfde als de soort waarvan in de Index van den Utrechtschen Hortus botanicus wordt aangegeven dat deze ronde bladsteelen heeft.

Kan er dan eigenlijk nog twijfel bestaan welke soort *Linnaeus* heeft bedoeld en wat dus de oudste naam is? Hoogstens kan men zeggen dat *Linnaeus* aan dat kenmerk van die ronde bladsteel niet zoo groote waarde hecht als wij thans doen.

Trouwens er dient in dit verband ook op gewezen dat *Aiton* in zijn Hortus Kewensis, 2e druk van 1813, waar hij den balsempopulier beschrijft als een soort die al in 1692 in Engeland bekend was, ook geen melding maakt van de ronde bladsteelen van deze soort.¹⁾

Ik meen dus dat de naam *P. balsamifera L. wel degelijk goed gefundeerd als de oudste kan worden aangenomen*.

Hierbij komt nog dat het lang niet onwaarschijnlijk is dat de *P. monilifera Ait.* die in 1753 ongetwijfeld al in Europa bekend was (Frankrijk) op dit tijdstip hier te lande nog niet was geïmporteerd en dat de *P. canadensis Moench var. serotina Hartig (= P. nigra L. × P. monilifera Ait.)* hier van uit Frankrijk vroeger is geïmporteerd geweest dan de *P. monilifera Ait.* zelve. Het is dus heelemaal niet zoo gek dat *Linnaeus* in 1753 onzen *monilifera* nog niet beschrijft.

In ieder geval was de balsempopulier hier eerder bekend dan de *monilifera*, welk feit het op zich zelf al zeer onwaarschijnlijk maakt dat *Linnaeus* deze soort *niet* zou hebben beschreven en *wel* den *P. monilifera*.

Wanneer dus aldus is aangetoond dat *P. balsamifera L.* de oudste naam is voor den balsempopulier vervalt deze naam vanzelf voor den *P. monilifera Ait.* Voor deze soort is de naam *P. deltoides Marsh.* dan de oudste.

Doch de beschrijving van Marshall van 1785 is inderdaad zoo onvolledig dat hieruit — in tegenstelling met het vorige geval — onmogelijk is op te maken welke soort is bedoeld. Pas de beschrijving van 1789 van *Aiton* als *P. monilifera* laat geen twijfel.

Het woordje *cordata* in den naam *P. angulata cordata robusta* is als volgt te verklaren.

De robust populier is ontstaan door kruising van de vrouwelijke *P. angulata Ait.* met *P. canadensis Mönch var.*

¹⁾ De beschrijving van *Aiton* luidt als volgt:
P. foliis ovatis, acuminatis, adpresso serratis, subtus albidis, reticulato, venosis, gemmis resinosis.

Eugenii Sim. Louis, die alleen als mannelijk exemplaar voorkomt. De vrouwelijke *P. angulata* schijnt iets hartvormiger bladen te hebben dan de mannelijke boomen, terwijl ook de takken wat minder hoekig zijn. Elwes and Henry maken in „Trees of Great Britain and Ireland” dan ook onderscheid tusschen *P. angulata* den mannelijken boom en *P. angulata cordata* de vrouwelijke. Tengevolge hiervan is de naam *cordata* er tusschen gekomen.

De verwarming tusschen *P. balsamifera* en *candicans* is hier een bewijs te meer hoe noodzakelijk het is, dat in de benaming internationaal volstreckte eenheid komt. Waarover we het trouwens beiden wel volkomen eens zijn.

UIT DE DAGBLADEN.

Algemeen Handelsblad, 11 Dec. 1933.

ROOIEN VAN BOOMEN.

In zomer en winter.

Op de vragen van het gemeenteraadslid Steinmetz over het rooien van boomen, dat niet geschied zou zijn door Amsterdamsch gemeentepersoneel, hebben B. en W. geantwoord, dat het werk is uitgevoerd door een ploeg boomhakkers, bestaande uit drie man, die geregeld door het geheele land dergelijke werkzaamheden voor den aannemer verrichten. Voor minder gevaarlijk werk werd de ploeg af en toe aangevuld met een paar arbeiders uit Amsterdam.

Zieke of reeds gestorven iepenboomen moeten, overeenkomstig de op grond van art. 3 der Boschwet 1922 gegeven voorschriften, zoo spoedig mogelijk worden geveld. Indien zulks, zooals in het onderhavige geval, in den zomer moet plaats vinden, kunnen daarvoor bezwaarlijk werklieden van de afdeeling Beplantingen worden aangewezen, omdat het onderhoud van de parken en plantsoenen dan veel arbeid vereischt. Het speciale werk van boomen vellen kan door werklieden der gemeentelijke arbeidersreserve niet worden verricht. In den winter, wanneer het personeel der afdeeling Beplantingen minder werk aan het onderhoud der parken en plantsoenen heeft te doen, geschiedt het rooien van boomen steeds door gemeente-werklieden.
